

Votaziun federala dals 26 da settember 1993

Explicaziuns dal cussegl federal

Da tge sa tracti?

Conclus federal cunter il diever abusiv dad armas

Cun il nov artigel costituziunal duai la confederaziun obtegnair la cumpetenzza da relaschar ina lescha federala davart las armas per pudair cumbatter il diever abusiv da quellas.

Text da la votaziun pag. 3, explicaziuns pag. 2-5

Midada da chantun dal Laufental

Il pievel svizzer vegn clamà a l'urna per pussibilitar la midada dal Laufental dal chantun Berna tar il chantun Basilea-Champagna.

Text da la votaziun pag. 8, explicaziuns pag. 6-11

Iniziativa dal 1. d'avust

L'iniziativa dal pievel «per in di da festa nazionala liber da lavur ('iniziativa dal 1. d'avust')» ha l'intent da francar il 1. d'avust sco firà liber da lavur en la costituziun federala.

Text da la votaziun pag. 13, explicaziuns pag. 12-15

Assicuranza da malsauns

Cun in conclus federal urgent vulan cussegl federal e parlament frenar l'augment da las premias e dals custs da l'assicuranza da malsauns. Cunter quest conclus è vegnì preni il referendum.

Text da la votaziun pag. 21-23, explicaziuns pag. 16-20

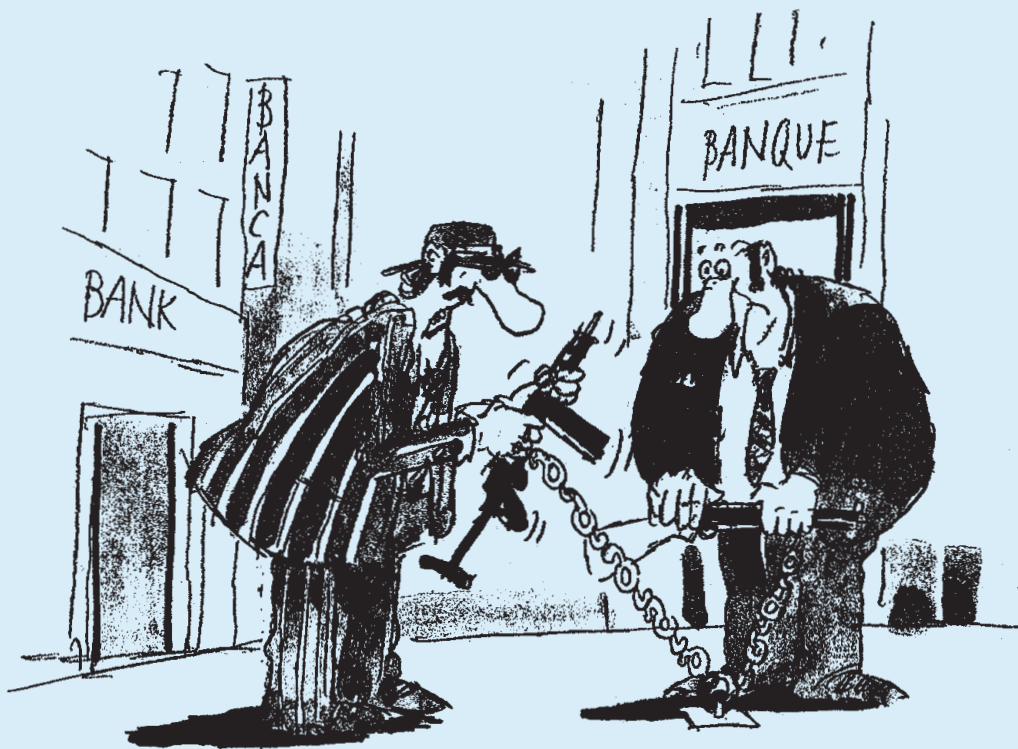
Assicuranza da dischoccupads

Il conclus federal urgent meglierescha la protecziun sociala dals dischoccupads da lunga durada e levgescha lur reintegrasiun. Cunter quest conclus è vegnì preni il referendum.

Text da la votaziun pag. 30-31, explicaziuns pag. 24-29

**Emprim project:
Conclus federal cunter il diever abusiv dad armas**

La dumonda da la votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar il conclus federal dals 19 da mars 1993 cunter il diever abusiv dad armas?

Il pli important en furma concisa

Tradiziun liberala

Il dretg da posseder e purtar armas appartegna dapi tschientaners a la tradiziun liberala da noss pajais. Questa tradiziun vegn apreciada er anc oz da bleras Svizras e da blers Svizzers cun sa participar activamain ad occurrenzas militaras e da chatscha sco er cun exequir il sport da tir. Quei duai er restar uschia per il futur.

Diever abusiv pli e pli creschent

Las prescripziuns liberalas dal dretg d'armas vertent èn vegnidas surduvradas pli e pli savens durant ils davos onns. Delicts commess en Svizra ed en l'exteriur, tar ils quals ins ha fatg diever dad armas acquistadas en Svizra, han purtà a la Svizra en divers lieus la reputaziun dubiusa, dad esser in negozi d'armas per criminals ed organisaziuns terroristicas.

Largias en il dretg d'armas

Il dretg d'armas è stà fin uss en la cumpetenza

tenza dals chantuns; quels han fixà disposiziuns cuminaivlas en il concordat dals 27 da mars 1969. Quest concordat ha però gi numerosas largias e per quest motiv han singuls chantuns relaschà prescripziuns supplementaras. Quai ha manà ad ina situaziun giuridica divergenta. Uschia è per exempel il purtar armas reglà en be 14 chantuns. En ils blers chantuns èsi anc adina pussaivel da schizunt pudair acquistar libramain armas mezaautomaticas en negoziis d'armas.

Tge duai il nov artitgel en la constituziun?

Cun il nov artitgel en la constituziun duai la confederaziun obtegnair la cumpetenza da cumbatter il diever abusiv dad armas, d'accessoris d'armas e da muniziun, relaschond prescripziuns che valan per l'entira Svizra. Ils dretgs tradiziunals da las burgaisas svizras e dals burgais svizzers d'astgar acquistar, posseder e purtar armas restan però intacts.

Text da la votaziun

Conclus federal cunter il diever abusiv dad armas

dals 19 da mars 1993

I

La constituziun federala vegn midada sco suonda:

Art. 40bis

La confederaziun relascha prescripziuns cunter il diever abusiv dad armas, d'accessoris d'armas e da muniziun.

II

Quest conclus è suttamess a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

Posiziun dal cussegl federal

Il cussegl federal vul cumbatter il diever abusiv dad armas. Questa finamira po be vegnir cuntanschida cun reglar il dretg d'armas a moda unitara per l'entira Svizra. Quest nov urden ha da tegnair quint da la tradiziun dals burgais e da las burgaisas da la Svizra. Il cussegl federal recumonda d'acceptar il nov artitel costituzional spezialmain per ils suandants motivs:

Cumbat da la criminalitad e dal terrorissem

La criminalitad cun agid d'armas ed il terrorissem internaziunal na sa ferman betg avant noss cunfins. Repetidamain han ins fatg diever dad armas acquistadas en Svizra per commetter delicts en l'exteriur. Noss pajas na dastga betg daventar in negozi d'autoservetsch d'armas per delinquents.

Prescripziuns unitaras cunter il diever abusiv

Il dretg d'armas existent cun sias disposiziuns chantunals divergentas na basta betg. In cumbat efficaci dal diever abusiv criminal n'è betg pussaivel pervi da las disposiziuns manglusas da las reglamentaziuns chantunals. L'experientscha mussa che criminals ed elements terroristics profiteschan da questa situaziun.

Nagin turissem d'armas en Svizra

Suenter l'erupziun da la guerra en l'anteriura Jugoslavia è il cussegl federal stà necessità da relaschar in'ordinaziun davart l'acquist ed il purtar armas da fieu tras anteriurs burgais jugoslavs. Quella scumonda a tuts burgais da l'anteriura Jugoslavia d'acquistar e purtar armas da fieu. Ella prescriva plinavant che tuts auters esters ston avair ina permissiun per acquistiar tuttas armas. Questa ordinaziun s'è cumprovada fitg bain. Ella vala dentant be anc fin ils 31 da december 1994.

Prescripziuns federalas

Cun il nov artitel en la costituziun obtegna la confederaziun la cumpetenzza da relaschar ina lescha federala davart las armas. Be uschia èsi pussaivel da cumbatter il diever abusiv d'armas existent. Cun

questa lescha surdattan ils chantuns l'incumbensa da cumbatter ils abus d'armas a la confederaziun. La conferenza dals directurs da justia e polizia dals chantuns s'è exprimida per ina tala midada da la constituziun federala.

La tradiziun liberala vegn mantegnida

Cun il nov artitgel costituziunal vul la confederaziun be cumbatter ils abus. Las tradiziuns liberalas da la Svizra duain vegnir mantegnidas vinavant. Schuldads, chatschadurs, tiradurs e collectaders na ston betg desister da lur vegls dretgs. L'acquist, il possess ed il purtar armas vegnan reglads da la confederaziun da nov e per l'entira Svizra be là, nua ch'i po evidentamain nascher in diever abusiv.

Las deliberaziuns en il parlament

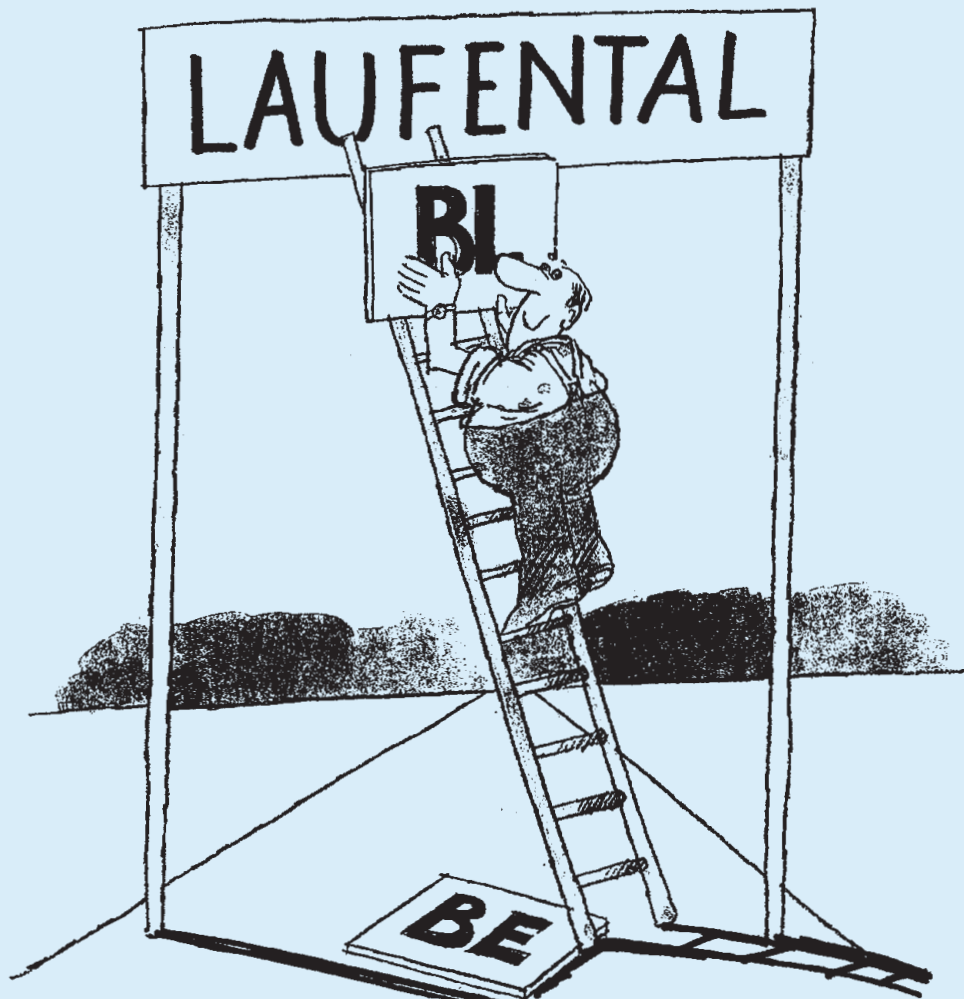
In'emprima prova d'incaricar la confederaziun da cumbatter il diever abusiv d'armas n'è betg reussida il 1982, perquai che circuls interessads e bliers chantuns n'èn da lez temp betg stads pronts da desister da questa cumpetenzza. A vista dal svilup inquietant da la scena criminala internaziunala èn oz però er tuts chantuns persvadids, che be la confederaziun saja en il cas da schliar cuntentaivlamain quest problem cun mesiras che cumpiglian l'entira Svizra.

Il parlament ha acceptà il nov artitgel costituziunal cun gronda maioritad. Ils circuls pertutgads han dentant fatg dependent lur consentiment da la resalva che la confederaziun cumbattia be il diever abusiv d'armas, laschia però intacta la tradiziun liberala da la Svizra. L'artitgel costituziunal avant maun correspunda dal tuttafatg a quest giavisch.

Per tut quests motifs recumondan cussegl federal e parlament d'acceptar il nov artitgel costituziunal.

Segund project:

Conclus federal davart l'incorporaziun dal district administrativ bernais da Laufen en il chantun Basilea-Champagna

La dumonda da la votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar il conclus federal dals 18 da zercladur 1993 davart l'incorporaziun dal district administrativ bernais da Laufen en il chantun Basilea-Champagna?

Il pli important en furma concisa

Il dretg dal Laufental da l'autodecisiun

Cun la fundaziun dal chantun Giura l'onn 1979 è il district administrativ da Laufen vegnì separà dal territori bernais. La constituziun bernaisa ha dà per quest cas al Laufental il dretg da decider, sch'el veglia restar tar il chantun Berna u sch'el veglia s'incorporar en in chantun vischinant.

Midada tar il chantun Basilea-Champagna

Las burgaisas ed ils burgais dal Laufental han fatg diever da quest dretg d'autodecisiun. En pliras votaziuns s'èn els la finala decis per l'incorporaziun en il chantun da Basilea-Champagna. La populaziun da quest chantun ha approvà questa incorporaziun.

Pertge ina votaziun?

La constituziun federala pretenda che betg

be ils chantuns ed ils territoris pertutgads mabain er il pievel svizzer ed ils chantuns stoppian consentir a midadas da territori. Il Laufental ed ils chantuns da Basilea-Champagna e Berna han già prendi ina decisiun affirmativa. Igl è uss chausa dal pievel e dals chantuns da pussibilitar cun lur approvaziun ch'il Laufental possa s'incorporar en il chantun da Basilea-Champagna.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Questa votaziun furma la conclusiun d'ina lunga procedura democratica. Suentar che las burgaisas ed ils burgais en il chantun da Berna, en il Laufental ed en il chantun da Basilea-Champagna han cun las votaziuns dal pievel dà lur consentiment per la midada da territori, n'exista nagin motiv da s'opponer a lur decisiun sin il plaun federal. Perquai recumondan cussegl federal e parlament d'approvar l'incorporaziun dal Laufental en il chantun Basilea-Champagna.

Las consequenzas da la midada da territori

Il Laufental s'extenda sur ina surfatscha da 89 km² e dumbra 14 996 abitants (dumbraziun dal pievel da 1990). La chapitala è Laufen.

Il chantun da Berna ha oz ina surfatscha da 6050 km² e dumbra 958 192 abitants. Er suenter la midada da chantun dal Laufental resta Berna il segund grond chantun da la Svizra concernent surfatscha e populaziun.

Politicamain vul quai dir ch'il chantun da Berna perda – a basa da la dumbraziun dal pievel da 1990 – in mandat en il cussegl nazional en favur dal chantun da Lucerna. Il chantun da Basilea-Champagna n'augmenta però betg sia represchentanza en il cussegl nazional.

Il chantun da Basilea-Champagna ha oz ina surfatscha da 428 km² e dumbra 233 488 abitants. Cun l'incorporaziun dal Laufental resta el pertutgant la populaziun sin il 10avel rang. Pertutgant la surfatscha avanza Basilea-Champagna sin il 18avel post davos Glaruna (685,1 km² e davant Sursilvania (490,5 km²).

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'incorporaziun dal district administrativ bernais da Laufen en il chantun Basilea-Champagna

dals 18 da zercladur 1993

Art. 1

Il district administrativ da Laufen dal chantun Berna vegn incorporà en il chantun da Basilea-Champagna.

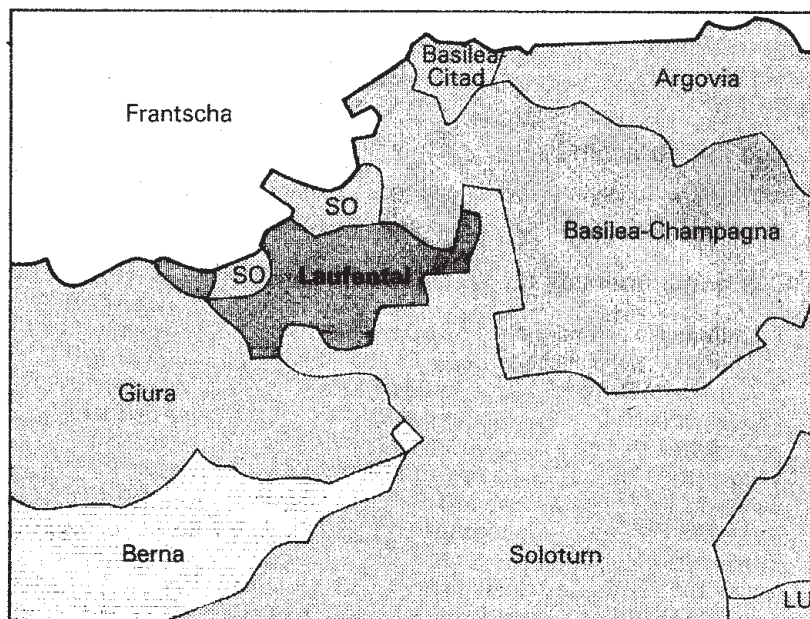
Art. 2

Quest conclus è suttames a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

Art. 3

¹ Quest conclus va en vigor il 1. da schaner 1994.

² Per la repartiziun dals mandats en il cussegl naziunal obtegna quest conclus sia vigor cun las elecziuns da renovaziun totala dal cussegl naziunal per la perioda legislativa 1995-1999.

Il district administrativ da Laufen, oz ina part dal chantun da Berna, tanscha fin al cunfin dal chantun da Basilea-Champagna.

Cronologia da la midada da chantun dal Laufental

1815	Suenter la victoria dals alliads sur Napoleon attribuescha il congress da Vienna il Laufental, ch'appartegneva avant al prinzi-uestgieu da Basilea, al chantun da Berna.
1970	Il pievel bernais ed il parlament federal renconuschan en in'aggiunta constituziunala il dretg d'autodecisiun dals set districts administrativs dal Giura als quals appartegna er il district administrativ da Laufen.
1974	Il Laufental vota cunter la creaziun dal chantun Giura.
1975	Il Laufental vota per restar tar il chantun da Berna. El ha uss il dretg da decider tenor l'annexa en la constituziun bernaisa da s'incorporar en in chantun vischinant.
1977	60 pertschient da las burgaisas e dals burgais dal Laufental pretendan ina votaziun davart ina incorporaziun en in chantun vischinant.
1978	Il district administrativ da Laufen vota per ina introducziun da la procedura d'incorporaziun.
1980	Il Laufental tschernia en duas votaziuns il chantun Basilea-Champagna sco chantun preferì per l'incorporaziun.
1983	<p>Delegaziuns da la cumissiun dal district Laufental (parlament regiunal) e la regenza dal chantun Basilea-Champagna suttascrivan il contract davart l'incorporaziun dal district bernais da Laufen e sias vischnancas en il chantun da Basilea-Champagna (contract da Laufental).</p> <p>Ils da Laufental refusan il contract da Laufental tar ina participaziun a la votaziun da 92,9 pertschient cun 4675 na cunter 3575 gea.</p> <p>Votantas e votants dal chantun Basilea-Champagna approveschan il contract da Laufental. A medem temp approveschan els las midadas da la constituziun chantuala ed ina lescha correspondentia ch'èn necessarias per l'incorporaziun dal Laufental.</p>
1988	Il tribunal federal decida a basa d'in recurs, che la votaziun exequida il 1983 en il Laufental saja da repeter, perquai che sajan vegnids duvrads cunter dretg daners publics en la campagna da votaziun.
1989	<p>Il contract da Laufental vegn actualisà.</p> <p>Il Laufental decida cun ina participaziun a la votaziun da 93,5 pertschient cun 4650 gea cunter 4343 na per ina incorporaziun en il chantun da Basilea-Champagna.</p>
1991	Votantas e votants da Basilea-Champagna approveschan ils projects pertugant il Laufental adattads a las novas relaziuns.
1.1.1994	Data prevista per l'incorporaziun dal Laufental en il chantun da Basilea-Champagna.

Posiziun dal cussegl federal

Las regenzas dals chantuns da Berna e Basilea-Champagna han fatg la dumonda al cussegl federal da suttametter l'incorporaziun dal district administrativ da Laufen en il chantun da Basilea-Champagna a la votaziun dal pievel e dals chantuns. Il cussegl federal sustegna l'approvaziun da quest project per ils motivs suandants:

Las premissas èn avant maun

Il 1970 han las chombras federalas confermà il dretg d'autodecisiun ch'il chantun da Berna haveva concedì al district administrativ da Laufen il mument da la creaziun dal chantun Giura. Il 1989 han burgaisas e burgais dal Laufental la finala decis per l'incorporaziun en il chantun da Basilea-Champagna. Quel ha declerà il 1991 en ina votaziun d'acceptar il Laufental.

Uschia èn ademplidas las premissas ch'i' dovra tenor la costituziun federala per ch'il pievel svizzer possa decider davart la midada giavischada da territori.

In giavisch enclegentaivel

Il giavisch dal Laufental da midar tar il chantun da Basilea-Champagna è chapibel. La vallada ha da vegl enà appartegnì geograficamain ed istoricamain a la regiun da Basilea. Er economicamain e culturalmain è il Laufental orientà vers Basilea. Mussaments persuerter èn ils tratgs cuminaivels concernent linguatg ed isanzas. Dapi il 1979, cun la creaziun dal chantun Giura, è il Laufental ultra da quai separà dal territori chantunal bernais. La pluralità da la populaziun dal

Laufental è perquai da la persvasiun, ch'ina incorporaziun en il chantun da Basilea-Champagna correspundia a l'appartegnientscha natirala.

In lung process democratic

La dumonda, sch'il Laufental duaja restar tar il chantun da Berna u s'alliar cun in chantun vischinant, ha occupà la regiun gia dapi radund 20 onns. Las votaziuns en il Laufental ed en il chantun da Basilea-Champagna èn consequentamain stadas precedidas da campagnas animadas.

Las proceduras sin il plaun regional e chantunal èn ussa concludidas e dovranno l'approvaziun federala. Il cussegl federal e las chombras federalas han approvà la midada da chantun. Els s'han laschà persvader che las decisiuns madiradas democraticamain e tenor proceduras legalas tras las burgaisas ed ils burgais pertutgads sajan da renconuscher.

Il Laufental en il chantun da Basilea-Champagna

Il Laufental vala per in district cun ina ferma economia. Radund la mešadad da la popula-

ziun activa lavura en ils numerus manaschis industrials e da mastergn en la vallada. Adina dapli abitantas ed abitants lavuran en ils chantuns vischinants da Basilea-Citad, Basilea-Champagna e Soloturn e be paucs pli en il chantun da Berna.

Il Laufental vegn er a restar en il chantun da Basilea-Champagna in agen district administrativ, in dals 5 districts. Ultra da quai ha il district, sco agen circul electoral, il dretg legal d'almain 6 dals total 90 mandats en il parlament chantunal.

L'incorporaziun dil Laufental è preparada

Ils chantuns da Berna e Basilea-Champagna han preparà la midada da chantun dal district da Laufen en stretga collavuraziun. Ils detagls da la midada èn reglads extendidamain en il contract da Laufental. Mesiras administrativas ed organisatorias detagliadas èn anc da fixar en numerusas cunvegns. Las tractativas pertutgant la sturzada da la facultad èn en moviment. Uschia èsi garantì che la midada da chantun dal Laufental possa succeder il 1. da schaner 1994 senza difficultads.

Las deliberaziuns en il parlament

Il parlament ha approvà cun gronda maiortad l'incorporaziun dal Laufental en il chantun da Basilea-Champagna. Ins ha dentant er udi vuschs criticas, tranter auter cun la motivaziun ch'il Laufental haja prendì la decisiun dal 1989 be cun ina pitschna maiortad. Ultra da quai èsi vegnì rendì attent en il cussegl naziunal a la pussaivladad ch'il pievel ed ils chantuns approveschian la midada da chantun a chaschun da la votaziun, ch'il Laufental pudessia dentant refusar quella. La midada da chantun duaja per quest motiv vegnir fatga dependenta dal nov consentiment dal Laufental a chaschun da la votaziun federala.

La pluralitad dal cussegl naziunal però ha fatg attent ch'il Laufental s'haja exprimì il 1989 per la midada da chantun e ch'ins na possa betg posteriumain midar las reglas dal gieu. Quai fiss er cuntrari a la constituziun. Cun l'approvaziun da la midada da territori tras il pievel ed ils chantuns vegn ina procedura democratica che ha durà 23 onns ad ina conclusiun definitiva e conforma al dretg.

Per quests motifs recumondan cussegl federal e parlament d'approvar l'incorporaziun dal Laufental en il chantun da Basilea-Champagna.

**Terz project:
Iniziativa federala dal pievel
«per in di da festa naziunala liber da lavur
(‘iniziativa dal 1. d’avust’)**»

La dumonda da la votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar l’iniziativa dal pievel «per in di da festa naziunala liber da lavur
(‘iniziativa dal 1. d’avust’)»?

Il pli impurtant en furma concisa

La regulaziun chantunala da fin uss

En blers chantuns è il 1. d'avust in lavurdi normal, en auters vegni lavurà in mez di e be en paucs chantuns è el in firà uffizial. En ils pli blers pajais è quai dal tuttatatg natiral ch'il di da la festa naziunala è renconuschì en l'entir pajais sco firà.

Tge vul l'iniziativa?

L'onn 1990 è vegnida inoltrada l'iniziativa dal pievel «per in di da festa naziunala liber da lavur ('iniziativa dal 1. d'avust')» cun 102 660 sottascripziuns. Ella ha l'intent da francar il 1. d'avust en la costituziun fede-

raia sco testa naziunala. Il 1. d'avust duai daventar in di liber da lavur en l'entira Svizra.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed il parlament sustegnan l'iniziativa dal pievel e speran ch'ina festa naziunala libra da lavur dettia chaschun a burgaisas e burgais da dar pli intensivamain expressiun a lur appartegnientscha al stadi svizzer. Ina festa naziunala libra da lavur contribuescha, tenor l'opiniun dal cussegl federal, a rinforzar il spiert da cuminanza da la Svizra.

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel

«per in di da festa naziunala liber da lavur ('iniziativa dal 1. d'avust')»

dals 18 da zercladur 1993

Art. 1 ¹L'iniziativa dal pievel «per in di da festa naziunala liber da lavur ('iniziativa dal 1. d'avust')» dals 25 d'october 1990 vegn suttamessa al pievel ed als chantuns per la votaziun.

²L'iniziativa sa cloma:

I La costituziun federala vegn cumplettada sco suonda:

Art. 116bis

¹Il 1. d'avust è di da festa naziunala en l'entira Confederaziun svizra.

²Concernent il dretg da lavur è el egual a la dumengia. La lescha regla ils detagls.

II *Disposiziuns transitorias art. 20*

¹Il cussegl federal metta en vigur l'artitgel 116bis entaifer trais onns suenter esser acceptà dal pievel ed dals chantuns.

²Fin che la midada da la legislaziun federala va en vigur regla il cussegl federal ils detagls sin via d'ordinaziun.

³Il di da festa naziunala na vegn betg quintà tiers il dumber dals firads confurm l'artitgel 18 alinea 2 da la lescha da lavur dals 13 da mars 1964.

Art. 2 L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns d'acceptar l'iniziativa dal pievel.

Arguments dal comité d'iniziativa

Ilis iniziants motiveschan lur iniziativa dal pievel sco suonda:

«Gea per in 1. d'avust liber da lavur!

Ina festa naziunala – quai cumprova l'istorgia cleramain – sa chapescha da sez per mintga stadi. Ch'il 1. d'avust duai daventar sco festa naziunala da la Confederaziun svizra in firà cumplain e liber da lavur, egual a la dumengia, na correspunda betg be ad in giavisch exprimì gia daditg dal pievel svizzer, mabain munta tenor la persvasiun dals 'Democrats svizzers' er ina necessitad politica.

Il fatg ch'il 1. d'avust n'è betg in firà en ils blers chantuns – e quai en cuntradicziun cun la regulaziun en praticamain tuts pajais vischinants – na dat numnadamain betg la muntada politica giavischada a nossa festa naziunala. Il di da la festa naziunala ans regurda in nus da la naschientscha e da l'istorgia da noss stadi, che sa basa sin la voluntad da quatter culturas da vulair furmar cuminaivlamain l'avegnir, e ch'è cun sia democrazia directa ina instituziun struschamain da chattar utrò.

En mintga pajais ha la festa naziunala il pensum da rinforzar la schientscha statala cuminaivla e da promover la voluntad per schliar ils problems da l'avegnir. Nus 'Democrats svizzers' na pensain en quest connex betg a festas bumbasticas, cumparegliablas cun il '14 juillet' en Frantscha. Quai na correspundess betg al character dal pievel svizzer! Las festas da fin uss, organisadas a moda mudesta e federalistica tras las uniuns, las vischnancas e.u.v. duain vegnir mantegnidas sco fin uss.

La fixaziun dal 1. d'avust sco festa naziunala en la constituziun è surtut da muntada principiala, politica e simbolica. Il 1. d'avust daventa finalmain in firà, durant il qual be ils usitads servetschs da prestaziun stattan a disposiziun sco la dumengia. Nagin firà da fin uss en ils chantuns che vegn periclità: il 1. d'avust vegn ad esser in firà supplementar e da muntada surordinada. Acceptai pia l'iniziativa dal pievel.»

Posiziun dal cussegl federal

Il cussegl federal appropvescha l'instituziun da la festa naziunala sco firà. El spera che quest di vegnia nezzegià sco chaschun da s'occupar dals elements essenzials dal passà, dal present e dal futur da noss stadi. El sustegna l'iniziativa dal 1. d'avust particularmain per ils motivs suandants:

Ina tenuta midada vers il 1. d'avust

La dumonda, sch'il 1. d'avust duaja esser in di liber da lavur, vegn giuditgada oz autramain che avant varsaquants onns. Il cussegl federal è stà fin oz fitg reservà d'instituir ina festa naziunala sco firà uffizial per l'entira Svizra. El na dubita tuttavia betg da la muntada da quest di ch'ans regorda a la lia dals trais chantuns d'origin, la quala marchescha l'entschatta da nossa confederaziun (1291). Sias retegnientschas s'èn plitost fundadas sin il respect vers nossas structurass federalisticas, che dattan da princip als chantuns la cumpetenzza da fixar ils firads. El è medemamain stà da l'avis ch'ina commemoraziun da la festa naziunala en tutta simpladad correspundia il meglier a la tradiziun da noss pajais.

Il pievel ed ils chantuns duain decider

Il cussegl federal ha oz ina tenuta positiva vers l'instituziun da la festa naziunala sco firà. Tschertins parlamentariss èn stads da l'opiniun ch'in artitgel constituiziunal na saja betg necessari. Ina lescha havess er bastà e fiss stada realisabla pli speditivamain. Ina tala lescha è gia vegnida elavurada; ella è però vegnida suspendida pervi da l'inizia-

tiva dal pievel. Il cussegl federal è dentant da l'avis ch'i saja da preferir ina basa constituiziunala e che las burgaisas ed ils burgais da noss pajais duajan decider en questa chaussa.

Las deliberaziuns en il parlament

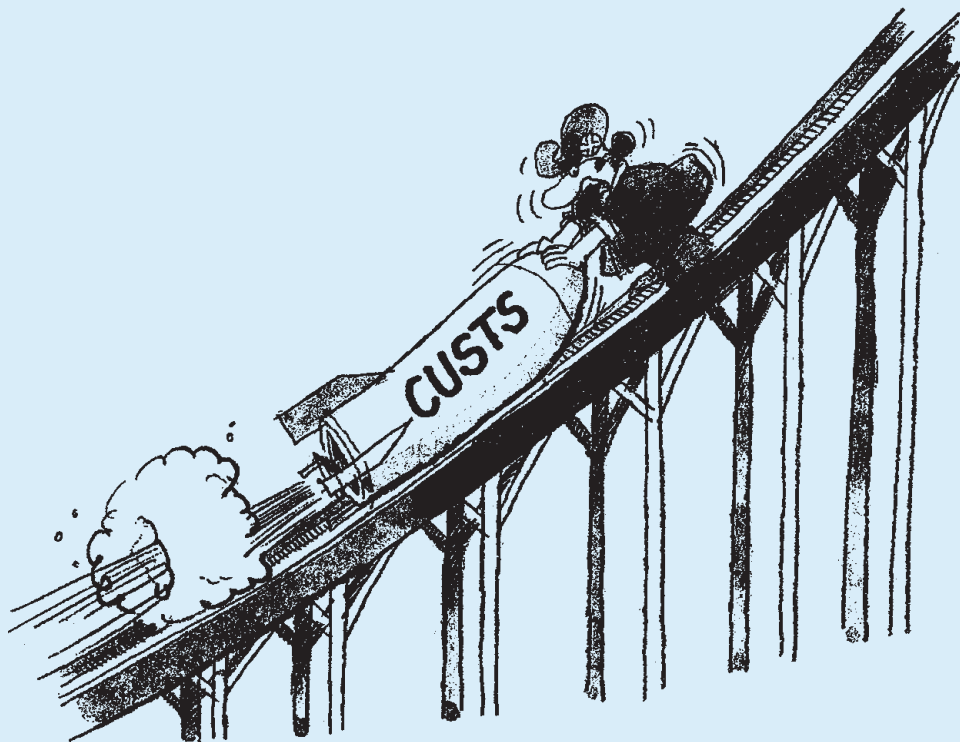
Il parlament ha approvà l'iniziativa dal 1. d'avust quasi unanimamain. Varsaquants avessan preferi la via legislativa. Auters han la tema che la finamira avisada dals iniziants na vegnia betg cuntanschida cun introducir in firà per l'entira Svizra. La finala èsi er vegnì fatg attent a las consequenzas economicas d'in ulteriur firà.

La muntada da la festa naziunala

Ils arguments en favur da l'iniziativa èn er per il cussegl federal da pli gronda paisa. La Svizra n'è betg definida sco autras naziuns tras ina derivanza, ina lingua, ina religiun ed ina cultura communabla. Ella sa basa bler pli fitg sin ina concepziun communabla dal dretg, da las obligaziuns e da las valurs da ses pievel, sco er sin la voluntad da quel da furmar in'unitad en la diversidad. La prontezza da schliar conflicts a moda constructiva è da muntada essenziala per noss stadi. Il cussegl federala exprima la speranza che la festa naziunala en furma da firà ans dettia la chaschun da far talas reflexiuns.

Pervi dals motivs allegads recumondan cussegl federal e parlament d'approvar l'iniziativa dal 1. d'avust.

**Quart project:
Conclus federal davart las mesiras temporaras
cunter l'augment dals custs da l'assicuranza
da malsauns**

La dumonda da la votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar il conclus federal dals 9 d'october 1992 davart las mesiras temporaras cunter l'augment dals custs da l'assicuranza da malsauns?

Il pli important en furma concisa

L'explosiun dals custs e da las premias

Il svilup sin il sector da sanadad en Svizra fa quitads dapi onns. Per ina gronda part da la populaziun èn las premias per las assicuranzas da malsauns s'augmentadas pervi dals custs creschents e pervi dal fenomen da desolidarisaziun en ina dimensiun nunsupportabla.

Ina refurma fundamentala da l'assicuranza da malsauns vegn preparada preschentamain. I dovra però mesiras urgentas cunter l'explosiun dals custs e per promover la solidaritad tranter sauns e malsauns e tranter giuvens e vegls. Las emprimas mesiras urgentas èn gia idas en vigur per in onn cun la fin dal 1991. L'atun 1992 han ins cuntinuà cun quellas en furma d'ina nova seria da mesiras, che vegnan ussa messas en votaziun.

Intent da las mesiras urgentas

Questa nova seria da mesiras, ch'è passada en vigur il 1. da schaner 1993, metta d'ina vart in frain a l'augment da tariffas e pretschs e da l'autra vart a las premias. Ultra da quai vegnan dunnas ed umens tractads egualmain pertutgant las premias; i sa tracta qua d'in vegl postulat. Il catalog da prestaziuns da l'assicuranza fundamentala vegn distgargià da ses elements na necessaris ed ils chantuns vegnan obligads da planisar lur fatgs da sanadad.

A medem temp ha il parlament proponì da laschar participar ils pazients mudestamain als custs d'ospitalisaziun cun ina contribuziun da 10 francs, dentant cun excepìr pliras gruppas da pazients e cun fixar in limit da maximal 500 francs ad onn.

Pertge in referendum?

Il comité che ha lantschà il referendum cunter quest project è da l'opiniun ch'ina participaziun da 10 francs per di vi dals custs da l'ospitalisaziun saja na sociala e muntia gia in pregiudizi per ina decisiun concernent la legislaziun futura sin quest sector. El crititgescha er la reducziun da subvenziuns federalas per l'assicuranza da malsauns.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed il parlament èn persvas che las mesiras proponidas sajan cunvenjentas e necessarias. Ellas han permess da levgiar la pressiuin da las premias per l'assicuranza da basa, surtut per persunas cun entradas pitschnas e mediocras. Cumpareglià cun ils custs d'ospital effectivs è ina participaziun da 10 francs vi da quests custs segiramain mudesta. Ultra da quai èn malads cronic, uffants e dunnas en cas da pagliolas excepids da questa participaziun. Sch'il conclus federal vegniss refusà pervi da questa taxa, stuess l'entir pachet cun sias mesiras raschunaivlas vegnir mess ord vigur. I fiss da temair in nov augment dals custs e-da las premias.

Arguments dal comité da referendum

Il comité da referendum fa valair ils suandants arguments:

«Chastiar ils malsauns perquai ch'els èn malsauns?»

Direzza unilaterala

Sut il pretext da la simmetria dals sacrificis han las chombras federalas decis, suenter bleras vieutas e pressions davart da la lobi medicinala-farmaceutica, d'adossar a la populaziun ina gia daplì la uschenunada «explosiun dals custs da la sanadad». Il mument da las restricziuns bugetaras sin plaun naziunal sco local, munta quai ina politica da direzza unilaterala tras il parlament. Ils assicurads ston dapi 15 onns purtar sulets las consequenzas d'ina politica da reducziun da las subvenziuns a las cassas da malsauns. La confederaziun ha uschia spargnà 20 milliardas francs sin donn e cust da la populaziun.

Taxas feudalas

La taxa d'ospitalisaziun munta ina frida massiva per ils malsauns che na pon ni tschertgar il termin per entrar en l'ospital ni fixar la durada da lur dimora en quel. Quai è ina taxa feudala odiada tut particularmain: ina taglia per chau cun in import fix per mintga malsaun.

Ina taglia antisociala

La taxa d'ospitalisaziun è er ina taglia antisociala che vul inculpar il malsaun sut il pretext d'esser sez responsabel per la sanadad. L'ospitalisaziun na giascha betg en la competenza dal malsaun, ella n'è betg in luxus, mabain savens urgenta ed ina necessitad. Ella engrevgia grondain il budget da las famiglias e da las personas che vivan en relaziuns mudestas.

Resister al squitsch dal multipac

Igl è necessari da resister al squitsch che vegn da vart dretga e neo-liberala ed igl è d'impedir l'introducziun da taxas sin via da relaschs da multipac. Accipar oz l'introducziun da questa taxa supplementara senza far opposiziun vul dir nagut auter che decider sia introducziun definitiva en la revisiun da la lescha da l'assicuranza da malsauns. Il parlament po senz'uter relaschar in conclus federal urgent che na prevesa betg ina taxa da d'ospital.

Oz 10 francs per di per mintga malsaun e damaun 50 francs? La partida svizra da lavur (PdL) ed il comité svizzer cunter la taxa d'ospitalisaziun dischan latiers: Na grazia!»

Posiziun dal cussegl federal

Il cussegl federal considerescha il conclud federal cunter l'augment da las premias e dals custs da l'assicuranza da malsauns per urgent e necessari. El è persuas che las mesiras sajan efficaciaz e sajan per quest motiv da continuar. El sustegna il project spezialmain per ils motivs suandants:

Mesiras urgentas necessarias

A lunga vista po be la revisiun totala da l'assicuranza da malsauns retegnair l'explosiun dals custs e procurar per ina solidaritad sufficienta tranter ils assicurads. Questa revisiun fundamentala dovra però anc in pau temp. Per il temp che resta na dastgain nus betg vertir ch'il svilup malempernaivel concernent l'assicuranza da malsauns giaja uschia vinavant. Las urgentas mesiras transitorias contribueschan a retegnair il svilup dals custs e da las premias per ils assicurads en cunfins supportabels.

Novaziuns inditgadas

Il conclud federal acceptà dal parlament ed en vigor dapi l'entschatta dal 1993 porta tranter auter las suandantas novaziuns:

- Sin il sector ambulat (per ex. tractament tar il medi da chasa, visita a chasa) vala per il 1993 e probablmain per il 1994 in stop da tariffas, q.v.d. che tariffas e pretschs na dastgan betg vegnir aug-

mentads. En ils ospitals vegnan las taxas franadas. Uschia èsi pussaivel da retegnair l'augment cuntinuà dals custs.

- Umens e dunnas pajan las medemas premias. Las dunnas èn uschia betg pli en dischavantatg.
- Il catalog da prestaziuns da l'assicuranza fundamentala vegn unifitgà. Quai porta dapli trasparenza per ils assicurads.
- Ils chantuns vegnan obligads da planisar activamain il sector da sanadad.
- Ils pazients han da participar vi dals custs da l'ospitalisaziun cun 10 francs per di; malsauns cronic, uffants e dunnas en cas da pigliolas èn excepids da questa regulaziun.

Adattaziun al sector ambulat

Sin il sector ambulat ha il pazient gia fin uss stuì sa participar vi dals custs. Sin il sector d'ospital è questa participaziun nova, ma ella crescha las medemas cundiziuns per domadus secturs.

La participaziun vi dals custs d'ospitalisaziun è giustifitgbla

La nova participaziun vi dals custs per be 10 francs per di en l'ospital è imputabla, tant pli ch'ins ha resguardà commensuradamain ils aspects socials. Uffants, malsauns cronics e dunnas en pagliola (durant las davosas dudesch emnas avant la naschientcha) èn dispensads da questa participaziun vi dals custs. Ultra da quai limitescha il conclus federal questa participaziun vi dals custs sin 500 francs per onn. Quai munta per pazients che fan be diever d'in ser-vetsch ambulat – e quai è la maioritad – ina

reduenziun dal limit maximal per in terz, num-nadamain da 750 sin 500 francs.

Il referendum periclitescha l'entir pachet da mesiras

Per cas ch'il conclus federal vegniss refusà, croda la participaziun vi dals custs en l'ospital davent, ma a medem temp vegnissan er tut las autras mesiras cunter l'augment cuntinuà da las premias e dals custs messas ord vigur. Qua tras pudessan premias, pretschs e tariffas en l'assicuranza da malsauns s'augmentar senza vegnir franads. Quai na fiss en mintga cas betg en l'interess dals assicurads.

Per tut quests motivs recumondan cussegl federal e parlament d'acceptar il conclus federal davart las mesiras temporaras cunter l'augment dals custs da l'assicuranza da malsauns.

Text da la votaziun

Conclus federal davart las mesiras temporaras cunter l'augment dals custs da l'assicuranza da malsauns

dals 9 d'october 1992

Art. 1 Tariffas e pretschs sin il sector ambulat

¹ Las tariffas e pretschs per las prestaziuns da l'assicuranza da malsauns sin il sector ambulat vegnan limitads per l'onn 1993 sin l'atezza valaivla per ils 30 da zercladur 1992. Per la glista da spezialitads framaceuticas e da medicaments confeziunads, ch'èn recumandads per la receptura per las cassas da malsauns, vala la data dals 15 da settember 1992 per decisiva.

² Sche la valor da punct da las taxas n'è betg vegnida adattada ils onns 1990-1992 e sch'igl è cumprovà ch'ils custs da tractament per persuna assicurada e per onn, dals correspondents furniturs da prestaziuns, n'èn betg creschids per pli che l'index naziunal dals pretschs da consum plus in terz da quel, permetta il cussegl federal per il 1993, cuntrari a l'alineia 1, in augment da la valor da punct da las taxas per ils correspondents furniturs da prestaziuns. Questa valor da punct dastga però vegnir auzada be en quella mesira che l'augment dals custs da tractament per assicurà na surpassa probablmain betg per pli ch'in terz l'augment da l'index naziunal dals pretschs da consum da l'onn 1993.

³ Sche l'augment da la media dals custs da tractament per persuna assicurada n'è per l'onn 1993 betg pli ch'in terz sur l'augment da l'index naziunal dals pretschs da consum, permetta il cussegl federal per l'onn 1994 in augment da las tariffas e pretschs. Quels dastgan dentant vegnir auzads be uschè lunsch, che l'augment da la media dals custs da tractament per persuna assicurada giascha probablmain sin il pli per in terz sur l'augment da l'index naziunal dals pretschs da consum per l'onn 1994.

⁴ Sche cassas da malsauns e furniturs da prestaziuns concludan in contract da tariffas durant la durada da la validitad da quest conclus, e quai per l'emprima giada sin plaun interchantunal, n'è quest conclus betg applitgabel. Augments posteriurs da tariffas sa drizzan tenor l'alineia 1.

Art. 2 Tariffas e pretschs sin il sector staziunar

Las tariffas ed ils pretschs per prestaziuns da l'assicuranza da malsauns sin il sector staziunar dastgan vegnir augmentads be uschè lunsch che l'augment n'è betg sur il nivo general dal svilup dals pretschs e da las pajas. Las expensas per il persunal vegnan indexadas tenor l'index da las pajas, ch'è erui da l'uffizi federal d'industria, mastergn e lavur, las expensas per material tenor l'index naziunal dals pretschs da consum. Ils furniturs da prestaziuns cumprovan las expensas per il persunal e quellas per material cun indicaziuns en la contabilitad.

Art. 3 Participaziun vi dals custs en l'ospital

¹ Cuntrari a l'artitgel 14bis, alinea 2, litera a da la lescha federala davart l'assicuranza da malsauns (LFAM) vegn la franchisa er incassada en cas da dimora en in sanatori. Empè da la resalva persunala passa ina contribuziun vi dals custs da tractament da 10 francs per di d'ospitalisaziun.

² Concernent la participaziun vi dals custs dal tractament ambulat e staziunar vala in import total da sin il pli 500 francs per onn.

³ Na obligads da pajar la participaziun vi dals custs en cas da tractament staziunar èn:

- a. uffants;
- b. persunas che passentan pli che 180 dis en in sanatori;
- c. dunnas per prestaziuns en cas da pagliola.

Art. 4 Eguagliad concernent las premias per umens e dunnas

Las cassas da malsauns na dastgan betg graduar las contribuziuns dals commembers tenor la schlattaina dals assicurads.

Art. 5 Augment da las contribuziuns dals commembers

¹ Las cassas da malsauns dastgan auzar las contribuziuns dals commembers per ina tgira da basa da l'assicuranza da malsauns be fin ad in import maximal fixà en l'artitgel 6. L'assicuranza da malsauns da basa cumpiglia las prestaziuns legalas sco er las prestaziuns che ston vegnir assicuradas tenor las disposiziuns da la cassa ensemen cun las prestaziuns legalas.

² Il departament federal da l'intern (departament) permetta ad ina cassa da malsauns d'auzar las contribuziuns dals commembers sur l'import maximal, sche quella cumprova che:

- a. sia reserva (fond da segirezza e supplement da fluctuaziun) sa sminuiss uschiglio sut il minimum legal e
- b. las contribuziuns da secturs d'assicuranza na cumpigliadas da quest conclus, sajan autas avunda per cuvrir ils custs da quels secturs d'assicuranza e per furmar las reservas necessarias.

Art. 6 Import maximal

¹ Il departament fixescha per mintga chantun in import maximal per la contribuziun dals commembers. El calculescha quest import or da:

- a. la media da la contribuziun da l'onn precedent per l'assicuranza da basa da l'emprima gruppa da vegliadetgna per la categoria dals creschids;
- b. in supplement en la mesira da l'augment da l'index naziunal dals pretschs da consum da l'onn precedent, augmentà per in tshintgavel.

² Il departament eruescha la media da la contribuziun dals commembers or da la media supponida da las contribuziuns dals commembers da cassas da malsauns, las qualas cumpiglian ensemen per regla almain dus terzs dals assicurads dal chantun. Sche las cassas da malsauns gradueschan las contribuziuns dals commembers entaifer in chantun tenor las differenzas localas dals custs, vegn la pli auta contribuziun prendida en consideraziun. Sch'in chantun oblighescha las cassas da malsauns durant la durada da validad da quest conclus d'introducir

ina contribuziun da commembers unitara per creschids, è l'import maximal d'augmentar correspondentamain.

³L'import maximal vala per la contribuziun dals commembers da l'emprima grupp da vegliadetgna per la categoria dals creschids. Las cassas da malsauns dastgan augmentar las contribuziuns dals auters assicurads be fin a quest import che resulta da l'import maximal, cun resguardar las graduaziuns legalas admissiblas per ils uffants, sco er da la vegliadetgna d'entrada en la cassa.

⁴Cassas da malsauns che gradueschan las contribuziuns entaifer in chantun tenor las differenzas localas dals custs, na dastgan betg midar la repartiziun dals lieus en differentas zonas da tariffas. Existan duas zonas da tariffas, ston las contribuziuns da la zona bassa vegnir fixadas almain per tschintg pertschient sut quellas da la zona pli auta. Existan pli pitschnas differenzas per la tariffa da premias valaivla per l'onn 1992, dastgan quellas vegnir mantegnidas.

⁵Sche las contribuziuns da l'onn precedent èn pli autas che las contribuziuns maximalas tenor ils alineas 1-4, na dastgi betg vegnir fatg augments.

Art. 7 Prestaziuns assicuradas

¹Las cassas da malsauns dastgan surpigliar en l'assicuranza da basa per la tgira da malsauns be las prestaziuns obligatorias previsas en ils artitgels 12-14 da la lescha federala davart l'assicuranza da malsauns.

²Ellas dastgan extender lur prestaziuns en l'assicuranza da basa per la tgira da malsauns sin ils secturs suandants:

- a. per accidents;
- b. per la tgira e la dimora en in sanatori;
- c. per il tractament e la tgira a chasa u en ina chasa da tgira, sche quai è vegni ordinà d'in medi;
- d. per las prestaziuns obligatorias previsas en leschas chantunalas;
- e. per prestaziuns en l'exteriur;
- f. per medicaments.

Art. 8 Planisaziuns chantunalas

Ils chantuns èn obligads en il rom da lur cumpetenzza d'exequir planisaziuns chantunalas ed interchantunalas sin il sector da sanadad cun la finamira da meglierar la coordinaziun tranter ils furniturs da prestaziuns, d'utilisar las resursas a moda optimala e da reducir ils custs. Organizaziuns purtadras privatas èn d'integrar en la planisaziun a moda commensurada. Ils chantuns infurmeschan il departament davart lur planisaziuns.

Art. 9 Disposiziuns finalas

¹Quest conclus è liant per tuts.

²El vegn declerà per urgent segund l'artitgel 89bis alinea 1 da la constituziun federala e va en vigur il 1. da schaner 1993.

³Tenor l'artitgel 89bis alinea 2 da la constituziun federala è el suttamess al referendum facultativ e vala fin che passa en vigur la revisiun da la lescha federala davart l'assicuranza da malsauns, però per il pli ditg fin ils 31 da december 1994.

**Tschintgavel project:
Conclus federal davart las mesiras pertutgant
l'assicuranza da dischooccupads**

La dumonda da la votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar il conclus federal dals 19 da mars 1993 davart las mesiras pertutgant l'assicuranza da dischooccupads?

Il pli important en furma concisa

Augment da la dischoccupaziun en Svizra

Anc mai dapi la guerra mundiala ha la Svizra gì da supportar in tal dumber da dischoccupads sco quai che nus avain actualmain. L'onn 1991 èn en la media 40 000 persunas stadas senza lavur e per il 1993 vegn quai ad esser tenor stimaziuns en media 165 000 persunas. Sco ils auters pajais europeics è la Svizra confruntada cun in'auta quota da dischoccupads, e sco in nov fenomen: cun ina dischoccupaziun a lung temp.

Mesiras necessarias

Noss sistem d'assicuranza da dischoccupads n'è betg stà concepì per talas situaziuns. El sto consequentamain vegnir adattà e la lescha davart l'assicuranza da dischoccupads vegnir revedida. Per il temp transitori èsi necessari da relaschar mesiras urgentas per pudair meglierar la protecziun sociala cunter la dischoccupaziun, dentant senza engrevgiar la situaziun finanziala da l'assicuranza ch'è gia uss precara (deficit previs per il 1993: pli che 2,5 milliardas francs). Per quest motiv ha il parlament approvà il conclus federal davart las mesiras pertutgant l'assicuranza da dischoccupads.

Tge prevesa il conclus?

Il conclus federal vul meglierar la protecziun sociala cunter la dischoccupaziun a lung temp e facilitar la reintegraziun dals dischoccupads en il martgà da lavur. El prolungescha, conform a questa finamira, la perioda d'indemnisaziun da 300 sin 400 dis,

extenda la durada da protecziun en cas da dischoccupaziun parziala da 18 sin 24 mais ed auza la tariffa da subvenziun dals programs d'occupaziun da 50 sin 85 pertschient, per tscherts cas schizunt sin 100 pertschient. La tariffa d'indemnisaziun per cunter vegn reducida da 80 sin 70 pertschient; da questa mesira vegn però pertutgada pervi da bleras excepziuns be circa in quart dals dischoccupads. Persunas senza lavur pon ultra da quai vegnir obligadas d'acceptar ina lavur er sche quella vegn indemnisada mender che l'indemnisaziun da dischoccupads. En quest cas obtegna il pertutgà ina cumpensaziun da l'assicuranza.

Temas ed objecziuns

Cunter il conclus federal èsi vegni preni il referendum. Il comité da referendum è da l'opiniun ch'ina reducziun da l'indemnisaziun da 80 sin 70 pertschient na saja betg acceptabla, perquai ch'ella pudessia effectuar ina reducziun da las pajas. Per il medem motiv è el er cunter l'obligaziun da stuaier acceptar ina lavur ch'è pajada mender che quai che porta l'indemnisaziun per dischoccupads. El è da l'autra vart da l'avis che la prolungaziun da la perioda d'indemnisaziun da 300 sin 400 dis saja insufficienta.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

La revisiun da noss sistem d'assicuranza da dischoccupads è necessaria ed urgenta. Il conclus federal stabilescha ina schliaziun equilibrada, tant pertutgant las prestaziuns sco er la finanziaziun. El è indispensabel fin che las midadas da la lescha van en vigor.

Arguments dal comité da referendum

Il comité de referendum fa valair ils suandants arguments:

«Pressiun da paja cun agid da l'assicuranza da dischoccupads

Il conclus federal urgent tar l'assicuranza da dischoccupads ha consequenzas catastrofalas per tuts quels che han anc lavur en noss pajais: Cun las novs prescripziuns concernent il gudogn intermediar vegnan ils dischoccupads sfurzads dal stadi d'acceptar ina lavur per ina paja minimala. La consequenza è ina pressiun massiva sin las pajas dals lavurants, pertge adina daplis patrons relaschan «charas» forzas da lavur ed engaschan dischoccupads «bunmartgads». La reducziun da la diaria ed il sforz da pajas bassas tras il conclus federal han in effect negativ sin las pajas da dus fin trais perschient. Ditg cleramain: Il stadi smatga las pajas tras l'assicuranza da dischoccupads.

L'assicuranza da dischoccupads disdi en il cas da crisa

Tge ch'in'assicuranza vala, sa mussa, sch'ella daventa necessaria. Per l'assicuranza da dischoccupads munta quai: Ella sto sa cumprovar en la situaziun economica difficila da noss dis cun prest 200 000 dischoccupads. Quel u quella, al qual u a la quala èn vegnidas deducidas da la paja premias durant onns, ha il dretg d'obtegnair las prestaziuns empermessas en cas da perdita da ses post da lavur.

Cun in conclus federal prendì en il parlament en tutta prescha vegn l'assicuranza da dischoccupads pegiurada gist il mument d'ina crisa economica: L'indemnisaziun per di vegn reducida sensiblamain per radund in terz dals dischoccupads per uschia financiar ina modesta prolungaziun da la durada da retratga. Cun auters plets: Ils dischoccupads duain pajar sez ils custs da la dischoccupaziun.

Ils custs da viver n'èn betg pli bunmartgads per ils dischoccupads

La reducziun da las diarias è ina catastrofa per blers dischoccupads e lur famiglias: Cun 70 pertschient da la davosa paja èsi da pajar 100 pertschient dals fits-chasa, 100 pertschient da las premias da las cassas da malsauns e da las assicuranzas e 100 pertschient dal quint dal dentist. Per blers umans munta quai stuair far diever dal provediment.

Cun quest conclus federal urgent na vegn betg cumbattida la dischoccupaziun, mabain vegnan engrevgiads ils umans pertutgads da quella. Sin questa via intervegn il stadi en la politica da paja dals partenaris socials. Per quest motiv èsi da dir na al conclus federal urgent. Pertge per l'emprima giada vegn in'assicuranza sociala pegiurada en Svizra empè da vegnir meglierada.

Ina assicuranza da dischoccupads che merita quest num ha surtut d'ademplier duas incumbensas: Garantir l'existenza materiala dals dischoccupads e meglierar las schanzas da puspè chattar lavur. Concretamain vul quai dir: Indemnisaziuns per di commensuradas e promoziun da la scolaziun e dal perfecziunament.»

Posiziun dal cussegl federal

Il conclus federal davart l'assicuranza da dischoccupads, en vigor dapi il 1. d'avrigl 1993, vul meglierar immediatamain la protecziun sociala dals dischoccupads a lung temp e facilitar lur reintegraziun. El tegna quint da la situaziun precara da l'assicuranza da dischoccupads: las expensas supplementaras ch'el chaschuna vegnan cumpensadas quasi entirmain cun ils respargns ch'el permetta da realisar.

Protecziun prolungada en cas da dischoccupaziun a lung temp

En la situaziun economica actuala na chat-tan millis e millis dischoccupads nagina piazza entaifer in termin d'in onn. Il conclus federal prolungescha la durada da protecziun per 100 dis. El permetta uschia da retardar u schizunt d'evitar da stuair far di-ver dals sustegns chantunals. Questas prestaziuns èn per regla pli bassas che las indemnisaziuns per di ed èn suttamessas a cundiziuns pli rigurasas. Ultra da quai èsi da dir che quest agid n'exista betg anc en tuts chantuns.

Meglra protecziun en cas da dischoccupaziun parziala

L'indemnisaziun en cas da reducziun dal temp da lavur permetta per regla a las interpresas da surmuntar ina perioda economicamain difficila senza stuair relaschar personal. Questa mesira porscha al lavurant il grond avantatg da pudair mantegnair ses post da lavur e spezialmain er la prevenziun professiunala ch'è liada cun quel.

L'indemnisaziun vegn normalmain pajada durant sin il pli dudesch mais. Nezzegiund tut las cumpetenzas che la lescha al con-

ceda, ha il cussegl federal gia prolunga per sis mais la durada da protecziun, quai vul dir a partir dal 1. da schaner 1993.

Il cussegl federal po, grazia al conclus, prolungar la durada da protecziun per ulteriurs sis mais per evitar suenter la spiraziun da 18 mais che las interpresas, che han introduci lavur a temp reduci, sajan sfurzadas da relaschar personal.

Pli autas contribuziuns per ils programs d'occupaziun

Ina da las finamiras essenzialas dal conclus è da crear in impuls per ina svelta reintegraziun dal dischoccupà en il martgà da lavur. Per quest intent ha l'assicuranza da dischoccupads surpiglià ils custs dals programs d'occupaziun fin a l'import da 85 pertschient; tenor la regulaziun anteriura muntava questa tariffa be a 50 pertschient.

Sch'i sa tracta da programs exequids d'organisaziuns svizras, che n'obtegnan betg contribuziuns chantunals, po l'assicuranza da dischoccupads schizunt surpigliar tut ils custs, cun la cundiziun che las participantas ed ils participants sajan vegnids integrads en in tal program avant ch'avair explotà cumplainamain lur dretg da las prestaziuns.

La situaziun finanziaria

La lescha odierna davart l'assicuranza da dischoccupads na satisfa betg pli a la situaziun economica actuala. Ultra da meglierar la protecziun sociala èsi perquai er necessari da dar la duida atenziun a la finanziaziun da l'assicuranza da dischoccupads. Il deficit da l'assicuranza munta probablamain a pli che 2,5 milliardas francs per il 1993. Quest deficit sto vegnir cuvert cun emprests da la confederaziun e dals chantuns.

Ils custs chaschunads dal conclud vegnan consequentamain cumpensads per la gronda part, e quai particularmain cun reducir la tariffa d'indemnisaziun da 80 sin 70 pertschient. Questa reducziun n'è per motivs socials betg applitgabla per persunas che han da mantegnair uffants u ch'obtegnan ina indemnisaziun pli pitschna che 130 francs per di. Questa disposiziun pertutga uschia la finala betg pli ch'in quart dals dischoccupads. Igl è qua da regurdar al fatg che noss pajais ha conuschì las medemas tariffas graduadas da 80 e 70 pertschient fin l'onn 1991.

Questa mesira, supportabla da vista sociala, permetta da na engrevgiar il budget dal stadi. Ella munta ultra da quai in impuls supplementar per la reintegraziun e contribuescha uschia a limitar il diever abusiv da las indemnisaziuns.

Reintegraziun dals dischoccupads en il martgà da lavur

Ina pli gronda mobilitad professiunala dals dischoccupads levgescha lur reintegraziun. Avant l'entrada en vigur dal conclud federal n'era ina persuna dentant betg obligada d'acceptar ina lavur per la quala ella fiss vegnida remunerada mender che tras l'indemnisaziun per dischoccupaziun.

Il conclud federal fa questa disposiziun pli flexibla e quai cun la finamira da promover ina reintegraziun speditiva dals dischoccupads. Ina lavur po vegnir considerata per imputabla era sch'ella vegn pajada mender, però be sche las autras cundiziuns fixadas da la lescha vegnan respectadas: concordanza cun las isanzas professiunalas e localas, qualificaziun dal dischoccupà, resguard da sia vegliadetgna, da sia situaziun persunala e da ses stadi da sanadad, pussaivladad da chattar lavur en l'anteriura professiun uschenavant ch'igl exista ina tala perspectiva entaifer in termin nizzaivel. Per cumplettar in mender gudogn intermediar conceda l'assicuranza da dischoccupads in sustegn cumpensatori, uschia che l'indemnisaziun totala è la finala pli auta che l'indemnisaziun normala al dischoccupà. Dal rest vegn la prestaziun complementara resguardada per calcular il gudogn assicurà sco sch'ella fiss suttamessa al duair da pajar contribuziun.

Tge che stat tut sin ballantscha

Il conclus federal è ina mesira temporara, necessaria ed equilibrada che permetta da meglierar la protecziun sociala dals dischoccupads fin che la revisiun da l'assicuranza da dischoccupads è realisada. Da quest punct da vista enor munta gia la prolungaziun dal dretg d'indemnisaziun in resultat positiv.

Ina refusa dal conclus tras il pievel creass ina largia legala ed introduciss ina perioda transitoria en la quala ils dischoccupads a lung temp crudassan danovamain en ina situaziun precara, perquai ch'els na pudesan betg far diever da las prestaziuns meglieradas tras quest conclus federal.

Per ils motivs allegads recumondan cussegl federal e parlament d'approvar il conclus federal davart las mesiras pertutgant l'assicuranza da dischoccupads.

Text da la votaziun

Conclus federal davart las mesiras pertutgant l'assicuranza da dischoccupads

dals 19 da mars 1993

I

La lescha davart l'assicuranza da dischoccupads dals 25 da zercladur 1982 (LAD) vegn midada sco suonda per la durada da la validitad da quest conclus:

Art. 16 al. 1bis

^{1bis} Sch'ina lavur ademplescha tuttas cundiziuns imputablas cun excepziun da quellas segund alinea 1 litera e, vala ella per imputabla per uschè ditg che l'assicurà obtegna prestaziuns da cumpensaziun tenor l'artitgel 24 (gudogn intermediar).

Art. 22 al. 1bis

^{1bis} Ina indemnissaziun per di da 70 pertschient dal gudogn assicurà obtegnan assicurads:

- a. che n'han betg il dretg da supplements per uffants u dal supplement tenor alinea 1; e
- b. che na possedan betg sulets la pussanza dals geniturs sur in uffant ch'ha il dretg dal supplement ed als quals il quità per lur uffant n'è betg vegnì surdà tras ina decisiun da la dretgira; e
- c. dals quals l'indemnissaziun per di surpassa 130 francs; e
- d. che n'èn betg invalids.

Art. 23 al. 4

⁴ Sche la calculaziun dal gudogn sa basa sin in gudogn intermediar (art. 24) che l'assicurà ha cuntanschì entaifer il termin da basa da la perioda da contribuziun (art. 9 al. 3), vegn l'indemnissaziun da dischoccupaziun complementara resguardada per eruir il gudogn assicurà, sco sch'ella fiss suttemessa al duair da pajar contribuziuns.

Art. 27 al. 5, davosa frasa

⁵ ... El na dastga però betg surpassar il dumber maximal da 400 indemnizaziuns per di.

Art. 28 al. 1, segunda frasa

Abrogà

Art. 35 al. 2

² En cas d'ina considerabla dischoccupaziun persistenta po il cussegl federal augmentar la durada maximala da las prestaziuns, generalmain u per singulas regions u secturs economic pertutgads particularmain, per sin il pli dudesch periodas da calculaziun.

Art. 40 Prescripziuns da controlla

¹ En cas da lavur a temp reduci na vegni per regla betg fatg la controlla da bul.

² L'autorità chantunala po ordinar ina controlla da bul.

Art. 75 al. 1bis

^{1bis} Il cussegl federal po auzar las contribuziuns tenor alinea 1 fin ad 85 pertschient, en cas excepziunals fin a 100 pertschient, en cas da programs d'occupaziun per dischoccupads che n'han anc betg explotà entirament lur dretg d'indemnizaziun per dischoccupaziun.

II

Disposiziuns finalas

¹ Quest conclus federal è liant per tuts.

² El vegn declarà per urgent tenor l'artitgel 89bis alinea 1 da la constituziun federala e va en vigur il 1. d'avrigl 1993.

³ El è sutmess al referendum facultativ tenor l'artitgel 89bis alinea 2 da la constituziun federala e vala fin ils 31 da december 1995.

⁴ Il cussegl federal po abrogar il conclus entirament u parzialmain avant la spiraziun da sia validità.

PP

SPED. POSTALA

Spediziuns enavos a la
controlla d'abitants da
la vischnanca

Recumandaziun a votantas e votants

Il cussegl federal ed il parlament recumondan a votantas e votants per ils motivs allegads da vuschar ils 26 da settember 1993 sco suonda:

- **GEA al conclus federal cunter il diever abusiv d'armas**
- **GEA al conclus federal davart l'incorporaziun dal district administrativ bernais da Laufen en il chantun Basilea-Champagna**
- **GEA a l'iniziativa dal pievel «per ina festa naziunala libra da lavur ('iniziativa dal 1. d'avust')»**
- **GEA al conclus federal davart mesiras temporaras cunter l'augment dals custs da l'assicuranza da malsauns**
- **GEA al conclus federal davart mesiras pertutgant l'assicuranza da dischoccupads**